

Politeja

Nr 1(88/2), 2024, s. 183-198

<https://doi.org/10.12797/Politeja.20.2024.88.2.12>

Licencja: CC BY-NC-ND 4.0

Małgorzata CZERMIŃSKA Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
mczermiska@afm.edu.pl**Joanna GARLIŃSKA-BIELAWSKA** Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
garlinsj@uek.krakow.pl

NIELEGALNY HANDEL W REGIONALNYCH UGRUPOWANIACH INTEGRACYJNYCH NA PRZYKŁADZIE OBROTU TOWARAMI PODRABIANYMI I PIRACKIMI W UNII EUROPEJSKIEJ

ABSTRACT**Illicit Trade in Regional Integration Communities on the Example of Trade in Counterfeit and Pirated Goods in the European Union**

Illicit trade in the 21st century is a global phenomenon because the underlying activities concern a number of countries in the modern world. However, as a derivative of many factors, including historical, legal, economic, and cultural, it has different intensity in individual regions of the world, just as its impact on the condition of individual economies is not the same. A special case is both its development and counteracting it in regional integration groups. The reason for this is the freedom of movement of goods or production factors between member countries, as well as the often common external customs border and the pursuit of a common trade policy. The aim of the article is to present trends and results of the analysis of illicit trade in the European Union. This was done on the example of trade in counterfeit and pirated goods in 2005-2021. The study carried out a critical analysis of the subject literature, source documents and used EUROSTAT and OECD source data.

Keywords: illicit trade, counterfeit and pirated goods, intellectual property rights, regional economic communities, European Union

Słowa kluczowe: nielegalny handel, towary podrabiane i pirackie, własność intelektualna, regionalne ugrupowania integracyjne, Unia Europejska

WSTĘP

Zjawisko nieformalnej (nieoficjalnej) działalności gospodarczej – rozumianej jako działalność nieodzwierciedlona w oficjalnych statystykach dochodu narodowego – ma zarówno ponadczasowy, jak i uniwersalny charakter. W szczególności dotyczy ono państw na niskim poziomie rozwoju, wiążąc się bezpośrednio z zazwyczaj słabą wydolnością ich instytucji, niemniej jednak w XXI w. obserwowane jest również jego nasilenie w gospodarkach rozwiniętych¹. Uniwersalność nie oznacza jednorodności, gdyż zarówno przyczyny, jak i formy występowania tego zjawiska w poszczególnych regionach świata mogą zasadniczo się od siebie różnić. Szczególnym przypadkiem jest rozwój nieformalnego (w tym nielegalnego) handlu, będącego wycinkową nieformalnej działalności gospodarczej, i przeciwdziałanie mu w regionalnych ugrupowaniach integracyjnych². Powodem tego są obowiązujące pomiędzy krajami członkowskimi swobody w przepływie towarów czy czynników produkcji, a także często wspólna zewnętrzna granica celna oraz prowadzenie wspólnej polityki handlowej wobec państw trzecich.

Badania naukowe gospodarki nieformalnej na świecie rozpoczęto w latach 60. XX w. Z uwagi na czynniki historyczne, gospodarcze, prawne oraz kulturowe, a także zmiany w otoczeniu globalnym, w tym rozwój nowych technik produkcji, globalizację wraz z rozwojem handlu internetowego, handel nielegalny w XXI w. stał się realnym wyzwaniem zarówno dla naukowców, jak i praktyków życia gospodarczego³. O wadze

¹ S. Sassen, *Deformalizacja w wysoko rozwiniętych gospodarkach rynkowych*, [w:] *Wokół zagadnień gospodarki nieformalnej*, red. A. Karwińska, A. Surdej, Kraków 2004, s. 27-59.

² Szerzej na temat zagadnień nieformalnej działalności gospodarczej w ugrupowaniach integracyjnych państw na niskim poziomie rozwoju: J. Garlińska-Bielawska, *Informal Cross-Border Trade in African Economic Communities – The Case of the ECOWAS and the WAEMU*, „Studia Sieci Uniwersytetów Pogranicza” 2022, t. 6, s. 57-69.

³ W literaturze polskiej zagadnieniom tym poświęcono m.in. prace: B. Mróz, *Gospodarka nieoficjalna w systemie ekonomicznym*, Warszawa 2002, *Monografie i opracowania SGH*, 509; D. Ćwikowski, *Gospodarka nieoficjalna a bezpieczeństwo ekonomiczne państwa*, Warszawa 2016; *Combating Illicit Trade on the EU Border. A Comparative Perspective*, red. C. Nowak, Cham 2020; w światowej: Y. Azuma, H.I. Grossman, *A Theory of the Informal Sector*, March 2022, *NBER Working Paper Series*, 8823; M. Gallien, *Informal Institutions and the Regulation of Smuggling in North Africa*, „Perspectives on Politics” 2019, vol. 18, no. 2, [online] <https://www.cambridge.org/core/journals/perspectives-on-politics/article/informal-institutions-and-the-regulation-of-smuggling-in-north-africa/531F344957F020D2167C990EBAE876A6>, 1 V 2023; w ramach organizacji międzynarodowych: OECD, [online] <https://www.oecd.org/gov/illicit-trade/>, 1 V 2023; WCO, [online] <https://www.wcoomd.org/en/topics/enforcement-and-compliance/resources/publications.aspx>, 1 V 2023; IMF, [online] <https://www.imf.org/en/publications/papers>, 1 V 2023.

problemu świadczą dane: w 2019 r. handel towarami podrobionymi i pirackimi stanowił aż 2,5% handlu światowego. Jednocześnie do Unii Europejskiej przywieziono podrobione i pirackie towary o wartości 119 mld EUR, co stanowiło 5,8% jej całkowitego importu⁴.

Celem artykułu jest prezentacja trendów oraz wyników analizy procedury nielegalnego handlu w Unii Europejskiej. Uczyniono to na przykładzie obrotu towarami podrabianymi i pirackimi w latach 2005-2021. W badaniu przeprowadzono krytyczną analizę literatury przedmiotu, dokumentów źródłowych oraz wykorzystano dane źródłowe Eurostatu oraz OECD.

OBRÓT TOWARAMI PIRACKIMI I PODROBIONYMI W UE

Podrabianie i piractwo to terminy używane do przedstawienia szeregu nielegalnych działań związanych z naruszeniem praw własności intelektualnej (IPR). Zgodnie z art. 2 pkt. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 608/2013 towar podrobiony to niedozwolona imitacja towaru markowego. Towarem podrobionym jest każdy towar, łącznie z opakowaniem, opatrzone bez zezwolenia znakiem towarowym identycznym ze znakiem towarowym ważnie zarejestrowanym dla tych towarów lub którego w zasadniczych aspektach nie można odróżnić od takiego znaku towarowego i który w ten sposób narusza prawa właściciela danego znaku towarowego zgodnie z prawem kraju importującego. Z kolei zgodnie z art. 2 pkt. 6 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 608/2013 piractwo polega na wykonaniu nieuprawnionej, dokładnej kopii – a nie zwykłej imitacji – przedmiotu objętego prawem własności intelektualnej. Pirackie towary objęte prawem autorskim oznaczają wszelkie towary będące kopiami wykonanymi bez zgody posiadacza prawa lub osoby należycie upoważnionej przez posiadacza prawa w kraju produkcji i które powstały bezpośrednio lub pośrednio z artykułu, w przypadku którego wykonanie tej kopii stanowiłoby naruszenie prawa autorskiego lub prawa pokrewnego zgodnie z prawem kraju importu⁵.

Podrabianiem i piractwem dotknięta jest szeroka gama produktów. Każdy produkt, w przypadku którego własność intelektualna zwiększa wartość ekonomiczną dla posiadaczy praw, staje się celem fałszerzy. Podrabiane produkty obejmują:

- wysokiej klasy towary luksusowe, takie jak: zegarki, perfumy i wyroby skórzan;
- produkty B2B (sprzedawane między przedsiębiorstwami), takie jak: maszyny, chemikalia lub części zamienne;

www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/01/25/Shadow-Economies-Around-the-World-What-Did-We-Learn-Over-the-Last-20-Years-45583, 1 V 2023.

⁴ EUIPO, EUROPOL, *Intellectual Property Crime Threat Assessment 2022*, s. 8, [online] <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/intellectual-property-crime-threat-assessment-2022>, 4 V 2023.

⁵ Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 608/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej przez organy celne oraz uchylające rozporządzenie Rady (E) nr 1383/2003 (Dz.U. L 181 z 29.06.2013).

- artykuły IT (telefony, baterie);
- typowe/zwykłe produkty konsumenckie, takie jak: zabawki, produkty farmaceutyczne, kosmetyki i artykuły spożywcze.

Co ważne, wiele podrabianych towarów, w szczególności produktów farmaceutycznych, żywności i napojów oraz sprzętu medycznego, może stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi.

W skład rynku produktów podrabianych wchodzi dwa rynki częściowe – rynek pierwotny i wtórny. Na rynku pierwotnym konsumenci kupują produkty podrabiane i pirackie, wierząc, że kupili artykuły oryginalne. Na rynku wtórnym konsumenci poszukują tego, co uważają za okazje, świadomie kupując podrabiane i pirackie produkty⁶. Podrabianie jest mylące (*deceptive*), gdy konsumenci są oszukiwani i wierzą, że kupują prawdziwy produkt. Podrabianie towarów nie wprowadza w błąd (*non-deceptive*), gdy okoliczności zakupu – w szczególności lokalizacja, różnica cen i poziom jakości – nie pozostawiają wątpliwości co do podrabianego towaru.

Chociaż odsetek Europejczyków, którzy przyznali się do niedawnego zakupu podrabianych towarów, można uznać za niski (5%), w wartościach bezwzględnych jest to nadal bardzo istotne zjawisko, jeśli weźmie się pod uwagę wielkość populacji UE⁷. Jego znaczenie jest jeszcze większe w kategorii młodej populacji, tej najbardziej obecnej w mediach społecznościowych. Z przeprowadzonych przez Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) ostatnich badań (2022 r.) na temat zachowań młodych ludzi w wieku od 15 do 24 lat w Unii Europejskiej w zakresie naruszeń praw własności intelektualnej wynika, że stosunkowo wysoki odsetek młodzieży mniej lub bardziej świadomie nabywa towary pirackie. 21% respondentów przyznało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy miało dostęp do pirackich treści – zwłaszcza filmów, seriali telewizyjnych, muzyki i wydarzeń sportowych na żywo – z dedykowanych serwerów, aplikacji i mediów społecznościowych. Jedna trzecia młodych konsumentów ma trudności z odróżnieniem legalnych treści cyfrowych od treści pirackich lub coraz częściej nie ma to dla niej znaczenia. Wzrósł też celowy zakup podrabianych towarów – 37% młodych ludzi potwierdziło, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy kupiło co najmniej jeden podrabiony produkt (wzrost z 14% w 2019 r.), co stanowi prawie trzykrotność wskaźnika odnotowanego trzy lata

⁶ OECD/European Union Intellectual Property Office, *Trade in Counterfeit and Pirated Goods. Mapping the Economic Impact*, Paris 2016 s. 12. Wynika to z podrabiania oszukańczego/mylącego (*deceptive*) i nieoszukańczego (*non-deceptive counterfeiting*); G.M. Grossman, C. Shapiro, *Foreign Counterfeiting of Status Goods*, „Quarterly Journal of Economics” 1988, vol. 103, no. 1, s. 79-100; G.M. Grossman, C. Shapiro, *Counterfeit-Product Trade*, „The American Economic Review” 1988, vol. 78, no. 1, s. 59-75; A. Nill, I. Shultz, *The Scourge of Global Counterfeiting*, „Business Horizons” 1996, vol. 39, no. 6, s. 37-42; M. James, F. Lemon, *Counterfeit Goods in the UK. Who Is Buying What and Why?*, London 2013, s. 1-23.

⁷ EUIPO, November 2020, *European Citizens and Intellectual Property. Perception, Awareness, and Behavior*, s. 1-64, [online] <https://www.euiipo.europa.eu/pl/publications/european-citizens-and-intellectual-property-perception-awareness-and-behaviour-2020>, 5 V 2023; EUIPO, June 2022, *Intellectual Property and Youth Scoreboard*, s. 6, [online] https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IP_youth_scoreboard_study_2022/IP_youth_scoreboard_study_2022_en.pdf, 5 V 2023.

wcześniej⁸. Podobnie niepokojący jest fakt, że w 2022 r. odsetek młodych obywateli UE deklarujących, że nie potrafią odróżnić podróbek od produktów oryginalnych (31%), był pięciokrotnie wyższy niż trzy lata wcześniej. Celowe wykorzystanie nielegalnych źródeł wśród młodych ludzi było powyżej średniej na Malcie (43%), w Belgii (29%), we Francji (29%), w Estonii (29%), w Luksemburgu (28 %), Irlandii (28%), Chorwacji (28%), Czechach (27%), Hiszpanii (25%), Grecji (25%), Łotwie (25%) i we Włoszech (24 %), a niższe od średniej w Niemczech (12%), Rumunii (14%), Bułgarii (16%), Portugalii (17%), Słowacji (17%), Węgrzech (17%), Finlandii (17%), Danii (19%) i Polsce (19%). Główne rodzaje treści cyfrowych poszukiwanych z nielegalnych źródeł to filmy (61%), serie / programy telewizyjne (52%) oraz, w mniejszym stopniu, muzyka (36%), oprogramowanie (35%), gry (33%), wydarzenia sportowe „na żywo” (35%) i e-booki (32%)⁹.

Konsumenci, którzy świadomie kupują podrobione towary, chcą uzyskać ich atrybuty wizualne – znaną markę lub logo – bez płacenia wysokiej ceny związanej z jakością oryginałów. Bardziej złożona sytuacja występuje, gdy konsumenci są w stanie ustalić cechy jakościowe towaru w momencie zakupu i dzięki temu wiedzą, czy kupują podróbkę, czy też nie. Świadomie też nabywają towar podrobiony czy piracki¹⁰.

W 2020 r. średnio jeden na 10 konsumentów w UE kupił podróbkę; prawie jeden na 10 Europejczyków (9%) stwierdził, że został wprowadzony w błąd i kupił podróbkę, a jedna trzecia Europejczyków (33%) zastanawiała się, czy zakupiony przez nich produkt jest oryginalny¹¹.

EUIPO oszacował utratę sprzedaży w 11 sektorach w UE (bezpośrednio w branżach oraz w powiązanim z nimi łańcuchu dostaw) w wyniku podrabiania. W latach 2013-2017 straty te wyniosły łącznie ponad 83 mld EUR rocznie. Ponadto utracono ponad 671 000 miejsc pracy w przedsiębiorstwach, a państwa członkowskie straciły 15 mld EUR rocznie wpływów podatkowych. Niezależnie od tego, jak poważne są te szkody gospodarcze, szkody wyrządzone zdrowiu publicznemu, bezpieczeństwu konsumentów i środowisku w wyniku podrabiania towarów są prawdopodobnie jeszcze poważniejszą konsekwencją działań pirackich. W marcu EUIPO i OECD opublikowały wspólne badanie na temat podrabianych leków, z którego wynika, że podrabianiu podlegają także leki stosowane w leczeniu poważnych chorób, w tym antybiotyki, leki przeciwnowotworowe lub leki przeciw chorobom serca, co może mieć potencjalnie nawet śmiertelne konsekwencje dla pacjentów te leki stosujących. Po wybuchu pandemii COVID-19 pod koniec 2019 r. i jej późniejszym rozprzestrzenieniu się na cały świat fałszerze skupili się na produkcji fałszywych zestawów testowych oraz podrabianych środków ochrony osobistej¹².

⁸ EUIPO, June 2022, *Intellectual Property and Youth...*, s. 6.

⁹ *Tamże*, s. 26.

¹⁰ OECD, *The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy*, Paris 2008, [online] https://www.oecd-ilibrary.org/trade/the-economic-impact-of-counterfeiting-and-piracy_9789264045521-en, 6 V 2023.

¹¹ Ph. Taylor, *Counterfeit Goods 'Increasingly Being Made in the EU'*, 2022, [online] <https://www.securingindustry.com/pharmaceuticals/counterfeit-goods-increasingly-being-made-in-the-eu-/s40/a14295/>, 6 V 2023.

¹² European Union Intellectual Property Office, 2020, *Reproduction is Authorised Provided the Source is Acknowledged*, s. 5-6.

REGULACJE UNIJNE DOTYCZĄCE TOWARÓW PODRABIANYCH I PIRACKICH – GŁÓWNE POSTANOWIENIA I KIERUNKI ZMIAN

Pierwsze regulacje unijne w odniesieniu do procedur ochrony praw własności intelektualnej i zapobiegania naruszeniom stanowi rozporządzenie Nr 3842/86 z 1986 r. (Council Regulation (EEC) No 3842/86), a później rozporządzenie 3295/94 z 1994 r. (Council Regulation (EC) No 3295/94) zastąpione przez Council Regulation (EC) No 241/99 z 1999 r. Rada UE przyjęła w 2003 r. nowe przepisy dotyczące walki z podrabianiem i piractwem, upraszczające środki i warunki regulujące podejmowanie działań przez organy celne w odniesieniu do towarów podejrzanych o naruszenie praw własności intelektualnej, które zaczęły obowiązywać od 1 lipca 2004 r.¹³

Po 10 latach walki z podrabianiem towarów w Unii Europejskiej na podstawie rozporządzenia z 2003 r. wprowadzono nowe rozporządzenie nr 608/2013 – weszło ono w życie 1 stycznia 2014 r. (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 608/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej przez organy celne oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1383/2003, Dz.U. L 181 z 12.06.2013, s. 15-33). Rozporządzenie to zostało uzupełnione Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 1352/2013 z dnia 4 grudnia 2013 r. dotyczącym formularzy wniosku o podjęcie działań składanego przez podmioty praw autorskich (*application for action*, AFA). Rozporządzenie to zostało zmienione przez Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/582 z dnia 12 kwietnia 2018 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 1352/2013 ustanawiające formularze przewidziane w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 608/2013 w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej przez organy celne, OJ L 98, 18.04.2018, s. 4–16, a następnie (po brexicie) przez Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2020/1209 z dnia 13 sierpnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 1352/2013 ustanawiające formularze przewidziane w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 608/2013 w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej przez organy celne, OJ L 274, 21.08.2020, s. 3-19.

Nowe rozporządzenie z 2013 r. wzmocniło egzekwowanie przez organy celne praw własności intelektualnej. Nowy reżim ma na celu¹⁴:

- ustanowienie obowiązkowej procedury niszczenia towarów naruszających prawo bez potrzeby wydania nakazu sądowego;
- powstrzymanie rosnącego napływu podrabianych towarów w ruchu pocztowym i kurierskim, spowodowanego wzrostem sprzedaży internetowej;
- rozszerzenie zakresu praw własności intelektualnej, na które posiadacze praw mogą się powoływać w procedurach egzekwowania przepisów celnych.

¹³ Council Regulation (EC) No 1383/2003; Commission Regulation (EC) No 1891/2004, zmienione przez Commission Regulation (EC) No 1172/2007.

¹⁴ M. Czermińska, *Protection of Intellectual Property Rights in the European Union. The Role of Customs Authorities on the Example of Poland*, „International Entrepreneurship Review” 2020, vol. 6, no. 2, s. 41.

Najważniejsze zmiany wprowadzone rozporządzeniem UE nr 608/2013:

- rozszerzenie ochrony celnej o nowe prawa i naruszenia. Te nowe rodzaje praw objętych ochroną to: nazwy handlowe, topografie układów scalonych oraz wzory użytkowe. Poza tym ochroną objęte są: znaki towarowe; wzory (*designs*); prawa autorskie lub wszelkie prawa pokrewne; oznaczenia geograficzne; patenty; dodatkowe świadectwa ochronne dla produktów leczniczych i dla środków ochrony roślin; prawa do odmian roślin. Zakres rozporządzenia rozszerzono również o większą liczbę przypadków naruszeń, a mianowicie o wszystkie możliwe naruszenia dotyczące znaków towarowych (np. znaki towarowe myląco podobne do powszechnie znanych znaków towarowych) – a nie tylko towarów podrabianych, oraz naruszenia popełnione za pomocą urządzeń umożliwiających obchodzenie zabezpieczeń¹⁵.
- wprowadzenie nowej specyficznej procedury dla małych przesyłek, aby rozwiązać narastający problem przesyłania towarów podrabionych i pirackich, które zwykle docierają do Unii w przesyłkach pocztowych lub kurierskich, oraz aby maksymalnie ograniczyć koszty i obciążenia administracyjne związane z rozpatrywaniem takich przypadków. Procedura ta ma zastosowanie do małych przesyłek w rozumieniu art. 2 pkt. 19 rozporządzenia (UE) nr 608/2013, a mianowicie przesyłek pocztowych lub kurierskich, które zawierają nie więcej niż trzy sztuki (jednostki) albo których waga brutto wynosi poniżej dwóch kilogramów;
- wprowadzenie uproszczonej procedury niszczenia towarów, która stała się obowiązkową procedurą standardową. W ramach tej procedury – która istniała już jako procedura fakultatywna zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1383/2003 – po pisemnym potwierdzeniu posiadacza decyzji, że w jego przekonaniu naruszono prawo własności intelektualnej, oraz za wyraźną zgodą obu stron, podejrzanе towary można zniszczyć bez konieczności ustalania, czy naruszono prawo własności intelektualnej. Umożliwia ona zatem szybkie niszczenie towarów podejrzanych o naruszenie praw własności intelektualnej bez potrzeby wydawania orzeczenia sądowego, czyli bez konieczności ustalania, że naruszono prawo własności intelektualnej. Procedura ta umożliwia szybkie i efektywne pod względem kosztów zniszczenie towarów, w przypadku „wyraźnego” naruszenia IPR. W przeciwieństwie do procedury uproszczonej opisanej w rozporządzeniu (WE) nr 1383/2003 w ramach nowej standardowej procedury od posiadacza decyzji nie wymaga się, by uzyskiwał bezpośrednio od posiadacza towarów / zgłaszającego pisemną zgodę na zrzeczenie się towarów w celu ich zniszczenia – obecnie to organy celne są odpowiedzialne za powiadomienie posiadacza towarów / zgłaszającego;
- wprowadzenie „domniemanej zgody”. Zarówno w ramach procedury standardowej, jak i procedury małych przesyłek przewidziano możliwość wykorzystania do zniszczenia towarów domniemanej zgody posiadacza towarów / zgłaszającego zamiast jego wyraźnej zgody. Innymi słowy, jeżeli zgłaszający lub posiadacz towarów nie sprzeciwił się wyraźnie (w określonym terminie) zniszczeniu towarów, organy

¹⁵ Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady z wdrażania rozporządzenia Rady (UE) nr 608/2013, COM (2017) 233 final, s. 8.

celne mogą uznać, że zgłaszający lub posiadacz towarów potwierdził swoją zgodę na zniszczenie towarów;

- utworzenie centralnej elektronicznej bazy danych (COPIS), w której przechowywane są wszystkie informacje dotyczące wniosków zwracających się do organów celnych o podjęcie działań w celu egzekwowania praw własności intelektualnej. Baza ta została uruchomiona 1 stycznia 2014 r.¹⁶;
- w rozporządzeniu (UE) nr 608/2013 określono warunki i procedury dotyczące działań organów celnych w odniesieniu do towarów podejrzanych o naruszenie prawa własności intelektualnej, które znajdują się lub powinny się znajdować pod ich nadzorem lub kontrolą. Uprawnienia proceduralne organów celnych ograniczają się do stwierdzenia, że towary są „towarami podejrzаныmi o naruszenie prawa własności intelektualnej”. Rozporządzenie (UE) nr 608/2013 nie wprowadza żadnych kryteriów służących do stwierdzenia, czy doszło do naruszenia prawa własności intelektualnej. Kwestię, czy prawo własności intelektualnej zostało naruszone, rozstrzyga materialne prawo własności intelektualnej zgodnie z wykładnią właściwych sądów krajowych i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej¹⁷;
- działanie na wniosek (krajowy lub unijny), wcześniej złożony na podstawie zarejestrowanych w całej UE praw własności intelektualnej. Rośnie liczba wniosków o ochronę (*applications for action*, AFA) składanych przez posiadających prawa autorskie. Liczba wniosków (zarówno krajowych, jak i unijnych), obowiązujących w państwach członkowskich, wzrosła w porównaniu z 2020 r. (wzrost o prawie 1,7%). Jednak w porównaniu z okresem sprzed pandemii ich liczba zmalała (spadek o 6% w porównaniu z 2019 r. i 0,5% w porównaniu z 2018 r.). Krajowe wnioski AFA składa się w państwie członkowskim – dotyczą one podjęcia działań przez organy celne w tym państwie członkowskim. Posiadacze praw własności intelektualnej mogą złożyć unijny wniosek AFA, który rodzi skutki w więcej niż jednym państwie członkowskim. Wniosek taki należy składać w centralnym organie celnym odpowiedniego państwa członkowskiego, może on następnie zostać natychmiast przekazany organom celnym pozostałych wskazanych państw członkowskich.

TRENDY W OBROcie TOWARAMI PODRABIANYMI I PIRACKIMI W UE W LATACH 2005-2021

Wyzwania związane ze zwalczaniem towarów podrabianych sprawiają, że to przede wszystkim organy celne muszą reagować odpowiednio i bardziej rygorystycznie. W tym kontekście tradycyjna rola organów celnych zwiększyła się, obejmując m.in. ułatwianie

¹⁶ Tamże, s. 5.

¹⁷ *Commission Notice on the Customs Enforcement of Intellectual Property Rights Concerning Goods Brought into the Customs Territory of the Union without Being Released for Free Circulation Including Goods in Transit*, (2016/C 244/03), OJ C 244, 5.07.2016.

legalnego handlu i egzekwowanie prawa własności intelektualnej na granicach. Argumentuje się, że ochrona na granicach ma zasadnicze znaczenie dla powstrzymania podrabianych towarów przed wejściem na rynki docelowe lub opuszczeniem ich. Dzieje się tak zwłaszcza w przypadku jednolitego rynku europejskiego, gdzie towary dopuszczalne do obrotu mogą swobodnie cyrkulować w obrocie wewnątrzymiwnym. Takie działania uważa się za bardziej skuteczne niż zatrzymanie towarów dopiero wtedy, gdy znajdują się w obrocie na tych rynkach. Dlatego środki graniczne są uważane za bardziej efektywne, zwłaszcza gdy oznacza to stosowanie środków zaradczych po niższych kosztach w porównaniu z postępowaniami sądowymi¹⁸.

Najwięcej, bo ponad 90 tys. przypadków zatrzymań¹⁹ towarów na granicach celnych UE podejrzanych o naruszenie praw wartości intelektualnej wystąpiło w latach 2011-2012 i w 2019 r. (tabela 1). Roczna liczba zatrzymań towarów podejrzanych o naruszenie prawa własności intelektualnej przez organy celne na granicy UE nieznacznie wzrosła w 2021 r. w porównaniu z rokiem poprzednim (z ok. 70 000 w 2020 r. do ok. 75 000 w 2021 r.). Wzrosła także liczba wszczętych postępowania z ok. 102 tys. w 2020 r. do ok. 124 tys. w 2021 r. Bardziej wyraźny rozwój można zaobserwować w zakresie liczby zatrzymanych towarów (z ok. 27 mln w 2020 r. do ok. 42 mln w 2021 r.), która przekroczyła nawet liczbę sprzed pandemii COVID-19 w 2019 r. Szacunkowa wartość zatrzymanych artykułów wzrosła jednak jedynie nieznacznie (z ok. 778 mln EUR w 2020 r. do ok. 806 mln EUR w 2021 r.). Zaznaczyć należy, że szacunkowa wartość zatrzymanych towarów systematycznie rośnie w wartościach bezwzględnych: 606 mln EUR w 2018 r., 700 mln EUR w 2019 r. (European Commission, EUIPO, *EU Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border and in the EU Internal Market 2021*, s. 21). Przy ocenie wartości zatrzymanych towarów bierze się pod uwagę krajową wartość detaliczną (*domestic retail value*, DRV), czyli cenę, po której towary byłyby sprzedawane w handlu detalicznym na rynku państw członkowskich, gdyby były autentyczne. Towary stanowiące naruszenie praw własności intelektualnej są coraz częściej sprzedawane po cenie zbliżonej do ceny oryginalnych towarów i skutecznie zastępują je na rynku, z wyjątkiem towarów luksusowych.

Niewielki wzrost wartości zatrzymanych artykułów w 2021 r. (w porównaniu z rokiem poprzednim) mimo znacznego wzrostu liczby zatrzymanych artykułów można tłumaczyć przesunięciem zatrzymanych produktów z produktów droższych w stronę kategorii produktów tańszych, a także zmniejszenie szacunkowej wartości jednostkowej w niektórych z zatrzymanych kategorii artykułów (zarówno tych najliczniejszych, jak i tych najdroższych).

¹⁸ D. Widdowson, *The Changing Role of Customs. Evolution or Revolution?*, „World Customs Journal” 2007, vol. 1, no. 1, s. 31-37.

¹⁹ Każde zatrzymanie może obejmować pojedyncze artykuły, od jednego do kilku milionów, i może dotyczyć różnych kategorii towarów i różnych podmiotów praw.

Tabela 1. Przypadki związane z naruszeniem praw własności intelektualnej w transgranicznym obrocie towarowym w UE w latach 2005-2021

Zatrzymania (ogółem/lata)	Dynamika (rok poprz. = 100)	Artykuły (w mln)	Dynamika (rok poprz. = 1000)	Przypadki
2005	73	75,7	119	26 704
2006	170	128,6	140	37 334
2007	61	79,1	117	43 671
2008	226	178,9	113	49 381
2009	66	117,9	88	43 572
2010	88	103,3	181	79 112
2011	111	114,7	115	91 245
2012	35	39,9	99	90 473
2013	90	35,9	96	86 854
2014	99	35,6	110	95 194
2015	114	40,7	85	81 098
2016	102	41,4	78	63 183
2017	76	31,4	91	57 433
2018	82	26,7	121	69 354
2019	149	39,9	131	91 099
2020	67	26,9	76	69 147
2021*	156	41,9	108	74 688

*dane obejmują 26 państw członkowskich, bez Grecji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: European Commission, *Report on EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights 2008, 2013, 2017, 2018, 2019* oraz European Commission, EUIPO, *EU Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border and in the EU Internal Market 2020* oraz 2021.

Podobnie jak w latach poprzednich głównym krajem pochodzenia większości podrabianych towarów (ok. 70%) wprowadzanych do UE w 2021 r. pozostawały Chiny (przede wszystkim opakowania, ale trzeba też wspomnieć o akcesoriach do telefonów komórkowych) i Hongkong (etykiety, naklejki, zawieszki), z których w momencie zatrzymania przybyły towary podejrzane o naruszenie praw własności intelektualnej. Na drugim miejscu znalazła się Turcja (odzież). Pierwszą piątkę uzupełniają Wietnam (materiały opakowaniowe) i Kambodża (papierosy)²⁰.

²⁰ European Commission, EUIPO, *EU Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border and in the EU Internal Market 2021*, s. 30.

W ostatnich latach najczęściej przypadków zatrzymań towarów na granicy występuje w przypadku przesyłek pocztowych, a także transportu lotniczego i przesyłek kurierskich (w 2021 r. łącznie ponad 95%) (tabela 2). Wynika to głównie z rosnącej popularności zakupów przez internet. W ostatnich dwóch latach znacznie wzrósł także udział transportu lotniczego i przesyłek kurierskich oraz transportu drogowego (tabela 2).

W rozporządzeniu nr 608/2013 – jak wspomniano – włączono zapis, który wyrażnie zezwala organom celnym na niszczenie małych przesyłek towarów podrobionych i pirackich na wniosek posiadacza prawa. Statystyki Komisji Europejskiej i EUIPO pokazują wzrost przypadków zatrzymań towarów podejrzanych o naruszenie praw własności intelektualnej w ruchu pocztowym i kurierskim; w 2021 r. było to 85% wszystkich przypadków, w 2013 r. – 72%, w 2010 r. – 62%, a w 2008 r. – zaledwie 31%. Tendencja ta była szczególnie widoczna w 2021 r., będącym drugim rokiem pandemii COVID-19, kiedy to wzrosła liczba zakupów dokonywanych przez Internet. Niewielki wzrost znaczenia ruchu drogowego i kolejowego należy rozpatrywać w świetle inicjatywy *One Belt, One Road*, w której pojawiają się nowe drogi handlowe. Natomiast pod względem liczby zatrzymanych towarów zdecydowanie dominuje transport morski z uwagi na fakt, że w tym przypadku mamy do czynienia głównie z przesyłkami towarów w kontenerach, a więc w dużych ilościach.

Pięć najczęściej występujących podkategorii zidentyfikowanych produktów pod względem liczby zatrzymanych przedmiotów w całej UE to: opakowania; papierosy; etykiety, przywieszki, naklejki; odzież i zabawki. Te pięć podkategorii stanowiło ponad 53% zarejestrowanych zatrzymanych produktów w 2021 r. (wykres 1). Pod względem szacunkowej wartości zatrzymanych towarów głównymi podkategoriami towarów były: odzież, zegarki, akcesoria do telefonów komórkowych, sprzęt RTV, tekstylia i obuwie²¹.

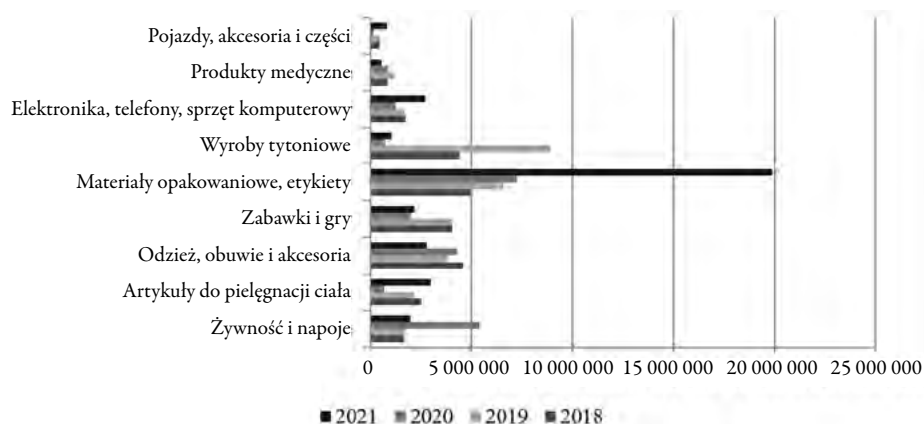
²¹ European Commission, EUIPO, *EU Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border and in the EU Internal Market 2021*, s. 27.

Tabela 2. Przypadki oraz artykuły zatrzymane na granicy związane z naruszeniem praw własności intelektualnej UE – struktura według gałęzi transportu, lata 2005-2021 (w %)

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Przypadki / rodzaj transportu																		
Transport lotniczy	50,7			48,2	36,6	38,3	23,5	21,5	18,5	17,3	13,8	18,5	22,4	19,7	12,6	12,1	10,2	10,1
Przesyłki kurierskie		53,1		4,7	6,4	6,3	2,7	6,7	8,8	8,5	4,3	6,7	8,3	11,1	16,3	21,7	18,5	28,4
Przesyłki pocztowe	25,0	23,0		20,0	24,4	34,4	61,9	62,9	61,8	64,0	77,0	70,5	65,3	64,8	67,7	63,4	68,1	57,2
Transport kolejowy	0,8	0,5		0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,0	0,03	0,01	0,00	0,02	0,02	0,03	0,03	0,05	0,03
Transport drogowy	8,6	11,8		16,6	21,3	13,1	7,2	4,9	6,8	5,7	1,9	1,3	1,1	1,5	1,5	0,91	1,79	2,98
Transport morski	12,9	7,6		7,9	9,4	8,7	4,5	3,8	4,1	4,4	2,9	3,0	2,9	2,9	1,92	1,87	1,42	1,26
Artykuły / rodzaj transportu																		
Transport lotniczy	8,9			10,4	6,2	15,0	6,1	21,5	18,5	17,3	13,8	18,5	22,4	14,1	8,5	5,0	7,3	9,4
Przesyłki kurierskie		6,9		0,5	0,5	1,2	3,3	2,9	4,9	11,4	4,2	5,4	5,4	8,8	13,6	3,1	5,1	4,0
Przesyłki pocztowe	0,9	0,4		1,0	0,4	0,9	1,0	1,6	2,7	3,1	2,3	2,2	2,2	2,7	2,5	1,4	2,9	2,4
Transport kolejowy	0,8	0,2		0,2	0,05	0,4	0,2	0,1	0,0	0,2	0,9	0,0	0,04	0,12	0,3	1,3	3,4	0,1
Transport drogowy	10,8	15,3		28,3	11,8	6,3	7,7	22,3	19,2	11,9	9,8	6,5	14,3	9,9	21,5	16,6	31,5	19,2
Transport morski	77,4	75,5		58,1	80,9	75,1	81,6	67,9	58,6	62,6	70,0	74,0	67,0	64,4	53,7	71,3	49,8	64,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: European Commission, *Report on EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU border 2018*, s. 28; European Commission, EUIPO, *EU Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border and in the EU Internal Market 2020, 2021*.

Wykres 1. Liczba zatrzymanych artykułów pirackich i podrabianych według kategorii produktu w UE, lata 2018-2021

Źródło: obliczenia własne na podstawie: European Commission, *Report on EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights 2018, 2019, 2021*; European Commission, EUIPO, *EU Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border and in the EU Internal Market 2020*, s. 68; 2021, s. 73.

ZAKOŃCZENIE

Przeprowadzona w artykule analiza pozwoliła na sformułowanie wniosków w odniesieniu do obserwowanych w XXI w. trendów w obrocie towarami pirackimi i podrabianymi, a także wniosków ogólnych i rekomendacji dla działań Unii Europejskiej w tym zakresie.

Charakterystyka trendów w obrocie towarami pirackimi i podrabianymi

1. Podrabianie obejmuje praktycznie wszystkie produkty. Przy czym o ile w przeszłości naruszenie praw własności intelektualnej dotyczyło najczęściej towarów luksusowych, obecnie coraz więcej przypadków związanych jest z artykułami codziennego użytku. W ciągu ostatnich kilku lat nastąpił wzrost liczby rodzajów produktów podlegających naruszeniom. Obejmują one już nie tylko produkty luksusowe, takie jak zegarki i biżuteria czy odzież sportowa, ale także artykuły gospodarstwa domowego, wyroby farmaceutyczne, artykuły spożywcze, akcesoria do telefonów komórkowych, napoje, zabawki dla dzieci i części samochodowe.
2. Wzrasta liczba zatrzymanych towarów codziennego użytku, potencjalnie niebezpiecznych dla zdrowia i bezpieczeństwa konsumentów (chodzi tu o podejrzenia naruszenia znaków towarowych): żywności i napojów, artykułów do pielęgnacji ciała, leków, artykułów gospodarstwa domowego i zabawek.
3. Chociaż pandemia wpłynęła na handel podróbkami, jej wpływ był mniejszy, niż oczekiwano, zmalała nieco liczba przypadków zatrzymań i towarów.
4. W ostatnich latach wzrosła liczba przypadków zatrzymań towarów na granicy w odniesieniu do przesyłek pocztowych i kurierskich.

5. Głównym krajem, skąd pochodzą podrabiane towary, pozostają niezmiennie Chiny.
6. Niepokojącym zjawiskiem jest to, że relatywnie duży odsetek ludzi, zwłaszcza młodych, jest skłonny świadomie kupować towary podrabiane lub pirackie, a naruszanie praw własności intelektualnej jest im obojętne.

Wnioski ogólne, rekomendacje dla działań Unii Europejskiej

1. Przyspieszenie postępu technologicznego i cyfrowa rewolucja zarówno stawiają nowe wyzwania w środowisku IT, jak i otwierają nowe możliwości. Prawa własności intelektualnej odpowiednio chronione i skutecznie wykorzystywane zapewniają silną przewagę konkurencyjną na rynku. Pomimo fundamentalnego znaczenia własności intelektualnej, jej wkładu w innowacje i rozwój społeczeństw, innowacyjne przedsiębiorstwa, a zwłaszcza małe i średnie firmy (MŚP) i przedsiębiorstwa typu start-up, nadal napotykają szczególne problemy przy ochronie swoich wynalazków i dzieł twórczych. Ponadto egzekwowanie praw własności intelektualnej – często związane z walką z piractwem i podrabianiem – okazało się trudniejsze w świecie cyfrowym i w warunkach globalizacji, w szczególności ponad granicami krajów.
2. Ustanowienie unii celnej i jednolitego rynku europejskiego oznacza konieczność przeniesienia ciężaru kontroli produktów wprowadzanych do wolnego obrotu na zewnętrzne granice celne i organy celne. Swoboda przepływu towarów dotyczy bowiem nie tylko towarów unijnych, ale także nieunijnych, czyli pochodzących z krajów trzecich i dopuszczonych do obrotu na rynku wewnętrznym (art. 28 TFUE).
3. UE musi podjąć działania w celu osiągnięcia właściwej równowagi między ochroną własności intelektualnej z jednej strony a stabilnością przepisów prawnych w celu wspierania nowych technologii z drugiej strony. Po stronie legislacyjnej wiele obszarów jest już zharmonizowanych na poziomie UE. Jednak większość „operacyjnych” kompetencji, obowiązków i środków do walki z piractwem i podrabianiem towarów w kraju i na granicy zewnętrznej – takich jak policja, prokuratorzy, sądy i służby celne – leży w gestii poszczególnych państw członkowskich UE.
4. Katalog granicznych środków ochrony własności intelektualnej obejmuje zatrzymywanie towarów na granicy przez organy celne. Należy pamiętać, że działania organów celnych mają charakter administracyjny, a same organy celne nie są uprawnione do stwierdzenia naruszenia praw własności intelektualnej.

BIBLIOGRAFIA

- Azuma Y., Grossman H.I., *A Theory of the Informal Sector*, March 2002, *NBER Working Paper Series*, 8823, <https://doi.org/10.3386/w8823>.
- Combating Illicit Trade on the EU Border. A Comparative Perspective*, red. C. Nowak, Cham 2020, <https://doi.org/10.1007/978-3-030-51019-0>.
- Commission Notice on the Customs Enforcement of Intellectual Property Rights Concerning Goods Brought into the Customs Territory of the Union without Being Released for Free Circulation Including Goods in Transit*, (2016/C 244/03), OJ C 244, 5.07.2016.

- Council Regulation (EC) No 1383/2003; Commission Regulation (EC) No 1891/2004, zmienne przez Commission Regulation (EC) No 1172/2007.
- Czermińska M., *Protection of Intellectual Property Rights in the European Union. The Role of Customs Authorities on the Example of Poland*, „International Entrepreneurship Review” 2020, vol. 6, no. 2, <https://doi.org/10.15678/IER.2020.0602.03>.
- Ćwikowski D., *Gospodarka nieoficjalna a bezpieczeństwo ekonomiczne państwa*, Warszawa 2016.
- EUIPO, June 2022, *Intellectual Property and Youth Scoreboard*, [online] https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IP_youth_scoreboard_study_2022/IP_youth_scoreboard_study_2022_en.pdf.
- EUIPO, November 2020, *European Citizens and Intellectual Property. Perception, Awareness, and Behavior*, [online] <https://www.euipo.europa.eu/pl/publications/european-citizens-and-intellectual-property-perception-awareness-and-behaviour-2020>.
- EUIPO, EUROPOL, *Intellectual Property Crime Threat Assessment 2022*, [online] <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/intellectual-property-crime-threat-assessment-2022>.
- European Commission, *Report on the EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border 2007*, Luxembourg 2008.
- European Commission, *Report on the EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border 2012*, Luxembourg 2013.
- European Commission, *Report on the EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border 2016*, Luxembourg 2017.
- European Commission, *Report on the EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border 2017*, Luxembourg 2018.
- European Commission, *Report on the EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border 2018*, Luxembourg 2019.
- European Commission, EUIPO, *EU Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border and in the EU Internal Market 2020*.
- European Commission, EUIPO, *EU Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border and in the EU Internal Market 2021*.
- Gallien M., *Informal Institutions and the Regulation of Smuggling in North Africa*, „Perspectives on Politics” 2019, vol. 18, no. 2, [online] <https://www.cambridge.org/core/journals/perspectives-on-politics/article/informal-institutions-and-the-regulation-of-smuggling-in-north-africa/531F344957F020D2167C990EBAE876A6>.
- Garlińska-Bielawska J., *Informal Cross-Border Trade in African Economic Communities – The Case of the ECOWAS and the WAEMU*, „Studia Sieci Uniwersytetów Pogranicza” 2022, t. 6, <https://doi.org/10.15290/sup.2022.06.05>.
- Grossman G.M., Shapiro C., *Counterfeit-Product Trade*, „The American Economic Review” 1988, vol. 78, no. 1.
- Grossman G.M., Shapiro C., *Foreign Counterfeiting of Status Goods*, „Quarterly Journal of Economics” 1988, vol. 103, no. 1, <https://doi.org/10.2307/1882643>.
- IMF, [online] <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/01/25/Shadow-Economies-Around-the-World-What-Did-We-Learn-Over-the-Last-20-Years-45583>.
- James M., Lemon F., *Counterfeit Goods in the UK. Who Is Buying What and Why?*, London 2013.

- Mróz B., *Gospodarka nieoficjalna w systemie ekonomicznym*, Warszawa 2002, *Monografie i opracowania SGH*, 509.
- Nill A., Shultz I., *The Scourge of Global Counterfeiting*, „Business Horizons” 1996, vol. 39, no. 6, s. 37-42.
- OECD/European Union Intellectual Property Office, *Trade in Counterfeit and Pirated Goods. Mapping the Economic Impact*, Paris 2016, <https://doi.org/10.1787/26175835>.
- OECD, *The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy*, Paris 2008, [online] https://www.oecd-ilibrary.org/trade/the-economic-impact-of-counterfeiting-and-piracy_9789264045521-en.
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 608/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej przez organy celne oraz uchylające rozporządzenie Rady (E) nr 1383/2003 (Dz.U. L 181 z 29.06.2013).
- Sassen S., *Deformalizacja w wysoko rozwiniętych gospodarkach rynkowych*, [w:] *Wokół zagadnień gospodarki nieformalnej*, red. A. Karwińska, A. Surdej, Kraków 2004.
- Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady z wdrażania rozporządzenia Rady (UE) nr 608/2013, COM (2017) 233 final.
- Taylor Ph., *Counterfeit Goods 'Increasingly Being Made in the EU'*, 2022, [online] <https://www.securindustry.com/pharmaceuticals/counterfeit-goods-increasingly-being-made-in-the-eu-/s40/a14295/>.
- WCO, [online] <https://www.wcoomd.org/en/topics/enforcement-and-compliance/resources/publications.aspx>.
- Widdowson D., *The Changing Role of Customs. Evolution or Revolution?*, „World Customs Journal” 2007, vol. 1, no. 1.

Małgorzata CZERMIŃSKA – dr hab. w dyscyplinie ekonomia i finanse, profesor Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, prodziekan Wydziału Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych, dyrektor Instytutu Stosunków Międzynarodowych, kierownik Katedry Handlu Zagranicznego w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Jej zainteresowania badawcze obejmują wspólną politykę handlową Unii Europejskiej, wspólny rynek europejski i funkcjonowanie jego podstawowych swobód oraz ułatwienia i bezpieczeństwo w transgranicznym obrocie towarowym. Opublikowany dorobek naukowy obejmuje ponad 100 opracowań w języku polskim, angielskim i niemieckim. Członek Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych oraz Towarzystwa Naukowego Economic Society of Thessaloniki.

Joanna GARLIŃSKA-BIELAWSKA – dr hab. w dyscyplinie ekonomia i finanse, profesor Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Kierownik Katedry Studiów Europejskich i Integracji Gospodarczej UEK, członek Rady Dyscypliny „Ekonomia i Finanse”. Autorka szeregu publikacji z zakresu teorii i praktyki międzynarodowej integracji gospodarczej oraz problemów regionalnej integracji gospodarczej krajów słabo rozwiniętych, w tym zwłaszcza regionalizmu afrykańskiego. Członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych, Greckiego Towarzystwa Naukowego Economic Society of Thessaloniki oraz Międzynarodowej Grupy Badawczej Le Réseau des Pays du Groupe de Vysegrad.